

DEDOVANJE S ČEZMEJNIM ELEMENTOM

Informacije za državljanke in državljane držav članic EU
o dedovanju premoženja v tujini

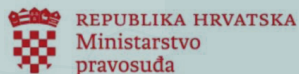
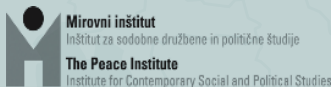
Projekt CISUR – Krepitev pravosodnega sodelovanja pri implementaciji
Uredbe o dedovanju na Hrvaškem in v Sloveniji

CISUR – Enhancing Judicial Cooperation on the Implementation
of the Succession Regulation in Croatia and Slovenia

Koordinator: Hrvaški pravni center (HR)

Partnerji: Mirovni inštitut (SI), Ministrstvo za pravosodje Republike Hrvatske
(HR), Hrvaška notarska zbornica (HR) in Notarska zbornica Slovenije (SI)

Sodelovanje: Vrhovno sodišče Republike Hrvatske (HR)

Hrvatska javnobilježnička komora

NOTARSKA
ZBORNICA
SLOVENIJE

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Ta projekt sofinancirajo Program Evropske unije za pravosodje (2014-2020),
Hrvaški pravni center, Mirovni inštitut, Ministrstvo za pravosodje Republike Hrvatske
in Hrvaška notarska zbornica.

DEDOVANJE S ČEZMEJNIM ELEMENTOM

Informacije za državljanke in državljane držav članic EU o dedovanju premoženja v tujini

Avtorice:

izv. prof. dr. sc. Sladana Aras Kramar,
pravna strokovnjakinja na projektu CISUR
Katarina Vučko, univ. dipl. prav.,
pravna strokovnjakinja na projektu CISUR

Recenzent:

prof. emeritus Mihajlo Dika,
glavni strokovnjak na projektu CISUR

Urednica digitalne izdaje v slovenskem jeziku:

Katarina Vučko, nacionalna koordinatorica
projekta CISUR

Grafična priprava digitalne izdaje in korekture:

D.S.M.-grafika d.o.o.

Za Hrvatski pravni centar:

izv. prof. dr. sc. Goranka Lalić Novak, predsednica

Za Mirovni inštitut:

dr. Iztok Šori, direktor

Copyright © 2020

Hrvatski pravni centar (vse pravice pridržane)

MIROVNI INŠTITUT

marec 2020

digitalna izdaja

Vsebina

1. Kaj je dedovanje s čezmejnim elementom? 4
2. Kdaj gre za dedovanje s čezmejnim elementom? 4
3. Kaj je namen Uredbe o dedovanju in kaj ureja? 6
4. Kdaj se uporablja Uredba? 6
5. Od kdaj se uporablja Uredba? 7

POUDARKI: Kaj je dobro vedeti

- › O pristojnem organu in pravu, ki se uporablja 7
- › O izbiri prava, ki se uporablja za dedovanje v celoti in o možnem sporazumu o izbiri sodišča 8
- › O priznanju in izvrševanju odločb o dedovanju oziroma o priznanju in izvrševanju javnih listin in sodnih poravnav 9
- › O evropskem potrdilu o dedovanju 10

**Dedujete
premoženje
v tujini?**

DEDOVANJE S ČEZMEJNIM ELEMENTOM*

Informacije za državljanke in državljane držav članic EU o dedovanju premoženja v tujini

1. Kaj je dedovanje s čezmejnim elementom?

V trenutku smrti osebe (zapustnika) nastopi dedovanje, to je prenos zapustnikovega premoženja (nepremičnine, premičnine, pravice) in tudi obveznosti na zapustnikove dediče. Vse premoženje zapustnika ob smrti tvori zapuščino, ki se, tako kot dediči, ugotavlja v zapuščinskem postopku.

Zelo pogosto se zgodi, da ima zapustnik nekaj svojega premoženja v tujini: na primer oseba, ki je živel v Sloveniji, ima nepremičnine v drugi državi članici EU in obratno. V takšnem primeru gre za dedovanje s čezmejnimi elementi. Primeri dedovanja s čezmejnimi elementi pa so tudi bolj ali manj zapleteni primeri dedovanja po osebah, ki so tekom svojega življenja živele v več državah članicah EU in/ali so v trenutku smrti lastniki premoženja, ki se nahaja na ozemlju različnih držav članic ali pa so državljani ene države članice, a so v trenutku smrti živeli/delali v drugi državi članici.

2. Kdaj gre za dedovanje s čezmejnimi elementi?

Primer dedovanja s čezmejnimi elementi prikazuje naslednji konkretni primer. Suzana iz Slovenije živi z možem Ivanom v Nemčiji. Ivan je

* Opomba: Izrazi, ki so v dokumentu uporabljeni v moškem spolu, so uporabljeni nevtrarno ter se nanašajo na osebe vseh spolov.

prav tako slovenski državljan. Suzana je lastnica avtomobila in bančnega računa v Nemčiji ter hiše v Sloveniji. Njuni trije otroci prav tako živijo v Nemčiji.

Kaj se bo zgodilo, ko Suzana umre? Glede na to, da bodo njeno zapuščino tvorili deli njenega premoženja, ki se nahajajo na območju različnih držav, bo v tem primeru prišlo do dedovanja s čezmejnimi elementom.

Vprašanja, ki se postavljajo v primerih dedovanja s čezmejnimi elementom, so številna. Tako se, med drugim, postavljajo vprašanja o naslednjem:

- › *Organ katere države bo pristojen za odločanje v zapuščinskem postopku?*
- › *Pravo katere države se bo uporabilo za dedovanje?*
- › *Ali bo pristojni organ v zapuščinskem postopku lahko odločal o celotni zapuščini, ne glede na to, kje se nahaja?*
- › *Ali bi Suzana lahko vnaprej uredila dedovanje svojega premoženja, med drugim tudi tako, da bi izbrala pravo, ki naj se uporabi za dedovanje, potem ko umre?*
- › *Kako bo ravnal pristojni organ, če je hiša v Sloveniji pridobljena z delom pokojne Suzane in njenega moža Ivana (in je zato del skupnega premoženja zakoncev)?*

Odgovore na navedena vprašanja v primerih, ko se zapustnik in njegovo premoženje nahajata na območju EU, daje **Uredba (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi Evropskega potrdila o dedovanju (v nadaljnjem besedilu: Uredba o dedovanju; Uredba).**

Na katera pomembna vprašanja je treba odgovoriti, kadar umre oseba s premoženjem v tujini?

Ali ste slišali za Uredbo EU o dedovanju?

V kateri državi članici EU bo izveden zapuščinski postopek in pravo katere države članice se bo uporabilo?

Ali se bo Uredba uporabila za vsa vprašanja, ki se pojavijo v zvezi z dedovanjem?

3. Kaj je namen Uredbe o dedovanju in kaj ureja?

Uredba daje odgovor na vprašanje, kateri organ in katere države članice bodo pristojne za vodenje zapuščinskega postopka, pa tudi odgovor na vprašanje, pravo katere države se bo uporabilo za urejanje dedovanja v celoti. Pri tem se s pojmom država članica razume vse države članice EU, razen Danske, Združenega kraljestva in Irske, ker se zanje Uredba ne uporablja.

Uredba omogoča tudi to, da imajo odločbe o dedovanju, sprejete v eni državi članici, učinke v drugi državi članici. Pomembnost Uredbe je tudi v tem, da ureja pravne učinke javnih listin (kot je oporoka, sporazum o delitvi zapuščine, itd.), sestavljenih v eni državi članici, ter njihovo izenačevanje z javnimi listinami druge države članice, v kateri se jih želi uporabiti.

Z Uredbo je vzpostavljeno t.i. evropsko potrdilo o dedovanju, ki ga lahko uporabijo dediči, volilnojemniki, izvršitelji oporoke in upravitelji zapuščine, ki se v drugi državi članici lahko sklicujejo na svoj status ali izvršujejo svoje pravice kot dediči oziroma volilnojemniki ali svoja pooblastila, ki jih imajo kot izvršitelji oporoke oziroma upravitelji zapuščine.

4. Kdaj se uporablja Uredba?

Uredba se uporablja za vsa civilnopravna vprašanja, ki se tičejo dedovanja zapuščine po smrti zapustnika, bodisi na podlagi razpolaganja za primer smrti (oporoka) bodisi na podlagi zakona. Na primer, Uredba se nanaša na ugotavljanje dedičev, njihovih dednih deležev in obveznosti, ki jim jih nameni zapustnik, dedne sposobnosti, izključitev dediča zaradi dedne nevrednosti, prenos premoženja, pravic in obveznosti, ki sestavljajo zapuščino, na dediče in, odvisno od primera, na volilnojemnike, vključno s pogoji in učinki sprejema ali odpovedi dediščini ali volilu, pooblastili, ki jih imajo dediči, izvršitelji oporoke in drugi upravitelji premoženja, še zlasti za prodajo

jo premoženja, poplačilo upnikov, odgovornost za dolgove zapuščine, vračanje in vračunanje daril in volil.

Uredba pa ne ureja vprašanj plačevanja davka na dediščino, obstoja zakonske zveze ali zunajzakonske skupnosti ali drugih družinskih vezi kot temeljev za dedovanje, kot tudi ne vprašanj skupnega premoženja zakoncev in premoženjskih razmerij zunajzakonskih partnerjev. Kljub temu pa mora pristojni organ, ki vodi zapuščin-ski postopek, upoštevati prenehanje skupnega premoženja zakoncev in podobnih premoženjskih odnosov zapustnika pri ugotavljanju njegove zapuščine in dednih deležev.

5. Od kdaj se uporablja Uredba?

Uredba se uporablja za dedovanje po osebah, ki so umrle na ali po 17. avgustu 2015. Posebej Uredba določa tudi pravila glede izbire prava, ki se uporabi, in razpolaganja s premoženjem za primer smrti (oporoča), ki je bilo opravljeno pred 17. avgustom 2015.

POUDARKI: Kaj je dobro vedeti

› O pristojnem organu in pravu, ki se uporablja

Kot splošno pristojne za odločanje o dedovanju v celoti, Uredba določa sodišča države članice EU (oziroma druge organe v posameznih državah članicah, ki so pristojni v dednih zadevah, kot so matični uradi ali notarji – npr. na Hrvaškem), v kateri je imel zapustnik običajno prebivališče v trenutku smrti. Pristojno sodišče bo v zapuščin-skem postopku o zapuščini odločalo v celoti, tako glede premičnega kot nepremičnega premoženja, ne glede na to, kje se nahaja (v drugi državi članici EU in tudi tretji državi). Pri tem bo pristojno sodišče uporabilo svoje pravo, torej pravo običajnega prebivališča zapustnika v trenutku smrti, kot pravo, ki se uporablja za dedovanje v celoti.

**Kdaj je zapustnik umrl?
Odgovor na to vprašanje določa, ali se bo Uredba uporabila.**

V kateri državi je bilo običajno prebivališče zapustnika ob smrti?

Ali lahko zapustnik pred smrtjo izbere pravo, ki se uporabi za dedovanje?

› O izbiri prava, ki se uporablja za dedovanje v celoti in o možnem sporazumu o izbiri sodišča

Zapustnik lahko kot pravo, ki se uporabi za dedovanje v celoti, izbere pravo države, katere državljan je v trenutku izbire ali v trenutku smrti. Avtonomija izbire prava je omejena na pravo države, katere državljan je zapustnik v trenutku izbire ali v trenutku smrti. Izbira se lahko izvrši v obliki razpolaganja za primer smrti (oporoča). Tudi v primeru izbire prava velja načelo univerzalne uporabe Uredbe, v skladu s katerim zapustnik, ki je državljan tretje države (države, ki ni članica EU ali države članice, za katere se Uredba ne uporablja), lahko izbere pravo te tretje države.

Uredba skuša zagotoviti, da organ, ki je pristojen za dedovanje, v večini primerov uporablja pravo svoje države. Zato predpisuje nekaj mehanizmov, ki bi se uporabili v primeru, kadar zapustnik izbere pravo države članice, katere državljan je bil. Povezava med pravom in pristojnostjo se lahko ponovno vzpostavi – pod pogojem, da je zapustnik izbral pravo države članice. V tem primeru se lahko dediči dogovorijo, da je za odločanje o vseh vprašanih, povezanih z dedovanjem, izključno pristojno sodišče države članice, katere pravo je zapustnik izbral – to dediči storijo z dogovorom o izbiri sodišča. Poleg tega Uredba predpisuje tudi možnost, da stranke (dediči) v postopku izrecno ali molče sprejmejo pristojnost sodišča države članice, katere pravo je zapustnik izbral. Po drugi strani, če zapustnik izbere pravo tretje države, vzpostavitev povezave med izbranim pravom in pristojnostjo ne bi bilo mogoče, saj Uredba ne more vplivati na pravila o mednarodni pristojnosti tretjih držav.

► O priznanju in izvrševanju odločb o dedovanju oziroma o priznanju in izvrševanju javnih listin in sodnih poravnav

Odločba o dedovanju, sprejeta v eni državi članici, bo priznana v drugi državi članici brez izvedbe dodatnih postopkov. Vsaka zainteresirana stranka, ki kot glavni predmet spora uveljavlja priznanje odločbe, lahko v skladu z Uredbo v poenostavljenem postopku zahteva priznanje te odločbe.

Kot 'odločbo' Uredba razume vsako odločbo v dednih zadevah, ki jo izda sodišče države članice, ne glede na to, kako je odločba poimenovana, in ne glede na to, ali je sprejeta v pravnem ali nepravdnem postopku, vključno s sklepom sodnega uradnika o odmeri stroškov sodnega postopka.

Z namenom upoštevanja različnih sistemov reševanja dednih zadev v državah članicah EU, Uredba upošteva tudi javne/ verodostojne listine kot so sporazumi med strankami o delitvi dediščine, oporoke, izjave o sprejemu ali odpovedi dediščini.

Posebna vrednost Uredbe je tudi v izenačevanju javnih listin, sestavljenih v drugi državi članici, z javnimi listinami države članice, v kateri naj se uporabi.

'Javna listina' pomeni listino v dedni zadevi, ki je bila uradno sestavljena ali overjena kot javna listina v državi članici in katere verodostojnost se nanaša na podpis in vsebino javne listine, ter jo je ugotovil javni organ ali drug organ, ki ga je za ta namen pooblastila država članica izvora (država, ki je listino izdala).

Javna listina, sestavljena v eni državi članici, ima v drugi državi članici enako dokazno moč kot v državi članici izvora ali najbolj primerljive učinke, če to ni v očitnem nasprotju z javnim redom zadevne države članice.

Ali bo država, kjer se podedovano premoženje nahaja, priznala odločitev druge države o dedovanju tega premoženja?

Ali bo država priznala in izvršila javno listino ali sodno poravnavo o podedovanem premoženju, sestavljeno v drugi državi članici?

Ali ste vedeli, da lahko
svoj status dediča
dokazujete z evropskim
potrdilom o dedovanju?

› O evropskem potrdilu o dedovanju

Poseben doprinos Uredbe k urejanju dednih zadev s čezmejnimi elementi je evropsko potrdilo o dedovanju. Dediči imajo možnost zahtevati izdajo potrdila od pristojnega organa države članice, pred katerim teče zapuščinski postopek ali pa je le-ta pri njem končan, in jim služi za dokazovanje statusa dediča premoženja, ki se nahaja v drugi državi članici EU. Uredba predpisuje, katere podatke mora vsebovati zahteva, postopanje pristojnega organa za izdajo potrdila, potem ko prejme zahtevo, ter pooblastila pristojnega organa. Potrdilo izdajo sodišča in drugi organi in osebe, ki so pristojne za dedne zadeve (kot npr. notarji) v državi članici izdaje. V Sloveniji so to okrajna (zapuščinska) sodišča, na Hrvaškem pa občinska sodišča oziroma notarji kot pooblaščenci sodišča.

Evropsko potrdilo o dedovanju učinkuje v vseh državah članicah in za to ni potreben poseben postopek. Za učinkovanje potrdila v drugih državah članicah ni potrebna legalizacija niti katera koli druga formalnost.

Potrdilo je veljavna listina za vpis zapuščine v ustreznem register države članice, kot na primer v zemljiško knjigo. Glede na to, da je postopek vpisa v register predpisan z nacionalnim pravom države članice, v kateri se register nahaja, bi morala država članica, ki izdaja potrdilo, upoštevati formalne zahteve za vpis, ki so predpisane s pravom države članice, v kateri se bo potrdilo uporabilo. Pri tem bi organi, pristojni za vpis premoženja v ustrezne vpisnike, lahko od osebe, ki zahteva vpis, zahtevali, da predloži dodatne podatke ali listine, ki so potrebne v skladu s pravom države članice, v kateri se vodi register (kot je na primer potrdilo o plačilu davkov). Prav tako organi države članice, kjer se potrdilo predloži, redno zahtevajo tudi prevod potrdila v jezik te države članice.

